

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.— V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 72

Maribor, sobota, dne 8. septembra 1937

Leto XII

Po sinajski konferenci Male antante

Zanimiva faza razvoja političnih odnošajev.

Konferenca Male antante v Sinaji v Rumuniji (30. in 31. m. m.) je imela posebnost, ki jih doslej na konferencah Male antante še nismo opažali.

Prvič, odkar obstoja Mala antanta, so stopile tri zvezne države v stik z dvema deželama, ki sta doslej veljali kot stari nasprotnici Male Antante. Ti deželi sta Ogrska in Italija.

Ogrska se želi oborožiti. Ogrji pravijo, da zahtevajo enakopravnost Ogrske glede oboroževanja. Izredno je razveseljivo, da Ogrska, ki se nahaja v enakem položaju kakor Nemčija pred letom 1935., ni napravila tako kakor tretje cesarstvo, to je, samovoljno in enostransko razveljavila pogodbenih obvez. Ogrska skuša na enak način, kakor je storila Turčija glede utrditve Dardanel, doseči glede oborožitve sporazum s prizadetimi državami. Države Male antante te ogrske zahteve niso kar odklanjale, marveč so pripravljene, se pogajati z Ogrsko glede te zahteve enakopravnosti. To razpoloženje v Mali antanti je jako omililo nasprotja med Malo antanto in deželami rimskega protokola (Italija, Avstrija in Ogrska).

Še važnejša v tem oziru so pa pogajanja, ki so jih imeli trije zunanji ministri z zastopnikom Italije. Med deželami rimskega protokola je Italija edina velesila ter nedvomno voditeljica dežel rimskega protokola. Državniki Male antante so že večkrat priznali, da se v srednji Evropi brez sporazuma z obema sosednjima velesilama, ki mejita na srednjo Evropo, ne da napraviti trajnega reda in sporazuma v srednji Evropi. Če bi se urejevale razmere samo sporazumno z Nemčijo, bi ta dobila prevelik vpliv v teh deželah. Zato je skoraj potrebno tudi politično in gospodarsko sodelovanje Italije, kar ne more škodovati prizadetim srednjeevropskim državam v Podunavju.

Mala antanta noče biti igračka kake evropske velesile, zlasti ne Nemčije, kar dokazuje zadnja konferenca, ki zahteva ureditev razmer na zahodu, eventualno z obnovitvijo lokarnske pogodbe, marveč tudi na vzhodu, da se s tem zagotovi mir, kar označujemo danes s kolektivno varnostjo, to je varnost vseh, da se bo Evropa lahko mirno razvijala.

Sinajska konferenca je dokazala, da so tisti v zmoti, ki so napovedovali konec Male antante ter da je skupnost treh držav v srednji Evropi dovolj važna, da politično sodelujejo. Približanje rimskemu protokolu je olajšalo razgovore s podunavskimi državami in ustvarilo med Malo antanto in temi več atmosfero zaupanja. Ta uspeh sinajske konference se pa more smatrati kot znatno ojačenje ideje evropskega mira. To bo seveda trajalo le toliko časa, dokler fašizem ne more osredotočiti vseh svojih sil na reševanje srednjeevropskih vprašanj, čijih končno rešitev si pa prav gotovo ne zamišlja na demokratični podlagi in po svobodnem sporazumu držav med seboj.

Francijo zastopajo na seji Društva narodov v Ženevi predsednik vlade Chautemps, Delbos, Boncour in Herriot.

Umetnost gospodarstva

ali narobe svet

»Nova riječ« je objavila na podlagi uradne statistike nekaj primerov, kako nastaja draginja. V skrajšani obliki jo navajamo v naslednjem tudi mi.

O luščnem rižu.

V enem mesecu so ga pripeljali v državo 557.608 kg. Veljal je 1.623.164 Din. Na meji je veljal ta riž 2.91 Din kilogram. V trgovini na drobno pa ga plačujemo po 9 do 12 Din, torej tri- do štrikrat več kakor velja na meji.

O kavi.

V enem mesecu so pripeljali v državo 772.584 kg kave. Ta kava je veljala 7.706.167 Din. Na meji je veljal kilogram kave 10 Din. Kdor pa

hoče piti kavo, jo mora plačati po 40, 50 in do 80 Din kilogram.

Boljše ni z bencinom.

V mesecu dni so ga pripeljali v državo 32.426 kg. Na meji velja kilogram bencina 1.70 Din. Naši avtomobilisti ga pa morajo plačevati po 9.60 Din kilogram.

Domači sladkor.

Sladkorne tovarne so kupile od kmetov za 141.272.000 Din sladkorne pese ter izdelale iz nje 86.624.000 kg sladkorja. Za kilogram sladkorja so tovarne porabile vrednosti Din 1.63.

V državi se proda 75 milijonov kg sladkorja, za kar plačamo 1.125.000 tisoč Din, ker velja kg sladkorja Din

15.—. Če računamo, da velja pesa Din 1.63 in produkcijski stroški 30 par za kg, je vrednost okoli Din 2.— jako nizka. Drugo pobero dobički in carinska zaščita. Sladkorne tvornice pa izplačujejo 30 do 40% dividende.

Tudi sol uvažamo.

V državo je bilo pripeljane 5 milijonov 134.000 kg soli v vrednosti 718.424 Din; kilogram velja torej na meji 14 par. V trgovini plačujemo sol po Din 3.—.

Tako delujejo v današnji družbi davčni in dobičkarški vijaki, kar je utemeljeno seveda v sistemu gospodarstva.

—///—

Velesili Anglija in Francija imata strah pred roparji?

Pomorski roparji potaplajo trgovske in druge ladje raznih držav.

Štirinajst dni že uganjajo roparstvo zlasti v Sredozemskem morju.

V Angliji in Franciji pa študirajo, kako bi sklicali »večno« konferenco, ki bi se pa ne tikala veljavnih dogovorov, ne novih dogovorov, ne skupnega nadzorstva, niti ne londonskega dogovora glede napadanja podmornic, kar bi naj rešil odbor za nevmešavanje.

Ali hočejo morda priznati italijanske »prostovoljne pomorščake«, ki se

bore za Franca za redno vojno stranko v Španiji?

Italija izjavlja, da o nameravani konferenci še ne ve ničesar. Gotovo pa je, da se Italija konference ne bo udeležila, če se bo vršila v okrilju Društva narodov, dokler ne bo rešeno abesinsko vprašanje.

Proti »pomorskim roparjem« je ves svet, za rešitev vprašanja se pa nihče ne odloči!

Sklicujejo le neuspešne »večne« konference.

Kje je zaščita mednarodnega prava?

Mandžurski vojaki prešli h Kitajcem

Boji za Šangaj.

Silni boji za Šangaj so še vedno v teku. Japonci napadajo pod zaščito svojih vojnih ladij, toda ne morejo naprej. Beležijo le krajevne uspehe, ki pa so odkupljeni z velikimi žrtvami.

Kitajci so ponekod celo v premoči in grozi Japoncem hud poraz, ako se Kitajcem posreči vreči Japonce z obale

v morje.

V severni kitajski provinci Čahar pa se je uprla armada »neodvisne« države Mandžukuo, ki so jo Japonci poslali v boj proti Kitajcem.

Izgleda, da bo vojna na kitajskih tleh precej dolgotrajna.

Apel na človečanstvo sveta

Protí koncentracijskim taboriščem v Nemčiji.

»Internationale Information«, glasilo Socialistične delavske internacionale, je objavilo klic sodruža Friderika Stampferja na čut človečanstva, da se zavzame za strašno usodo onih Nemcev, ki se nahajajo v Nemčiji v koncentracijskih taboriščih.

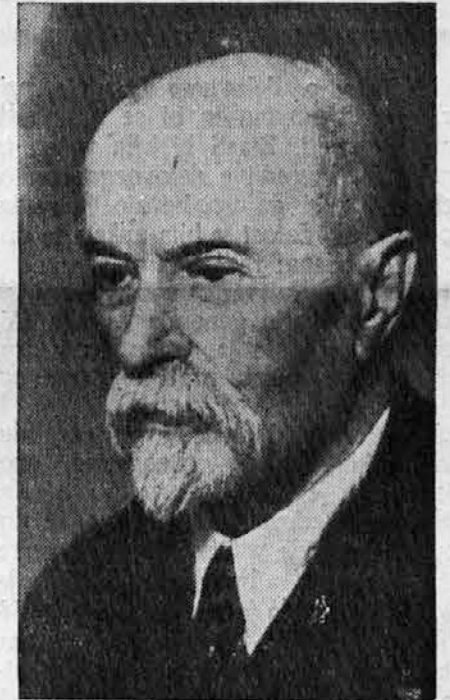
Bivši glavni urednik »Vorwärtsa« in državni poslanec soc. dem. stranke s. Stampfer, je objavil svetu spomenico, katere vsebina je strašna. Po svečena je spomenica nesrečnim političnim žrtvam, ki morajo prenašati strahovito usodo v koncentracijskih taboriščih, kjer so živi zakopani. Do nje kriči krivica. Dolžnost človeštva je, da se spominja teh žrtev najvzvišenejših naporov za človeštvo.

O teh nesrečnikih je sedanji šef nemške policije Himmler rekel, da se za te »neprijatelje države nikdar ne odpro vrata koncentracijskih taborišč«. Ti ljudje so torej obsojeni brez sodne preiskave na trajno robijo; to pomeni večinoma tudi smrt.

Sodrug Stampfer navaja šest primerov izmed posameznih mož nem-

škega delavskega gibanja, dasi ni dvoma, da je usoda nešteti drugih enaka. In celo ti primeri so opisani nepopolno, ker je težko priti do podrobnih podatkov.

Vsak primer je bolj grozen od drugega. Sodrug Ernest Heilmann, pruski deželni in državni poslanec socialnodemokratski, je bil najodločnejši bojevnik proti nemški vojni furiji. Danes so tega človeka v koncentracijskem taborišču duševno in telesno popolnoma uničili. Zlomili so mu noge. Komunistični odvetnik Hans Litten se pokori za »zločin«, ker je pri neki obravnavi vršil svojo dolžnost, stavljal tudi na Hitlerja nekaj vprašanj. Med njimi je mladi soc. dem. poslanec Karl Mierendorff in njegov tovariš Kurt Schumacher (vojni invalid brez desne roke), ker je kot poslanec govoril proti Göbbel-su. Lahko bi skoraj rekli, da ima vsak podrepanik režima v tretjem cesarstvu zaradi osebnega maščevanja med siromaki v koncentracijskih taboriščih kako žrtev na vesti.

Častni predsednik čehoslovaške republike

T. G. MASARYK

ki je te dni težko obolev. Novejša poročila pravijo, da se mu zdravje vrača.

Povišanje prispevkov za borzo dela

na eno petino prispevka za bolniško zavarovanje.

Minister socialne politike je izdal naredbo, da se sedanji prispevek za borzo dela, ki je znašal na teden 3.6% enodnevnih zavarovane mezde, izpremeni. Odslej bo znašal (1. septembra) eno petino prispevka za bolniško zavarovanje. Druge določbe glede plačevanja ostanejo dosedanje.

Predsednik Socialistične internacionale v Španiji

Predsednik Socialistične delavske internacionale s. De Brouckere se mudi drugič v Španiji. V avdijenci ga je sprejel tudi predsednik vlade Negrin. Tam se razgovarja z voditelji ljudske fronte.

Mussolini pojde v Nemčijo 25. septembra ter si bo pogledal nemške vojaške vaje.

Tem ljudem, pravi Stampfer, ki trpe pod težkimi udarci usode in tam propadajo v strašnih mukah, je treba privoščiti vsaj eno tolažbo: potrebno je, da vedo, da nismo pozabili nanje...

Napredovanje ofenzive vladinih čet na aragonski fronti

Zavzetje Belchite

Zavzetje Belchite.

Na jugovzhodu utrjene Saragosse so vladine čete po hudih bojih, ki so trajali pet dni, zavzele mesto Belchito, ki je važna postojanka in izhodišče za nadaljnje operacije proti Saragossi. — Boji so se vršili v prvi vrsti za semenišče, ki so ga nacisti utrdili, potem pa so jurišale vladine čete ulico za ulico. V teh bojih je padlo 1500 nacistov, 500 pa jih je bilo vjetih.

Uspeh pri Mridu.

Pri Valcia Madrid so vladine čete zavzele višino Coberteras, ki prevladuje nad cesto Madrid—Valencia. — Z zavzetjem so vladine čete skoro docela obkrožile postojanke nacistov pri Lamanosa.

Silni boji tudi na južni fronti.

V odseku Medijane, na jugu, je napadal sovražnik z boka na zavzete postojanke, vendar samo z delnim uspehom.

V odseku Pozoblanca so vladine čete po hudih bojih zavzele kraj Sierra Gejonera.

Za enotno vojno poveljstvo.

Španska vlada se je odločila, da bo poverila vodstvo vseh vojnih sil generalu Miaji.

Predsednik španske legalne valencijske vlade Negrin

pojde v London, da intervenira pri predsedniku angleške vlade Chamberlainu glede zadržanja Anglije napram španski legalni vladi.

Kaj hoče fašizem z zavratno pomorsko roparsko vojno?

Nedvomno fašistične podmornice in vojne ladje neprestano napadajo in potaplajo angleške, francoske, turške, valencijske ladje na odprtem morju. — Zločinsko piratstvo nasprotuje mednarodnemu pravu in povzroča državam precejšnjo skrb.

Francosko-švicarski tisk poroča, da je baje italijanska vojaška oblast v soglasju z Mussolinijem sklenila, da hoče še jeseni končati vojno v Španiji z uspehom.

To je skrajno izzivanje; ali hoče Mussolini izzvati vojno?

Španska konferenca v Londonu

Anglija namerava sklicati v London obe vojujoči stranki, da se sporazumeta za sklenitev miru. Dve leti naj bi obstojali obe vladi; po dveh letih pa naj bi se izvedel plebiscit, kakšno vladavino žele Španci. Za legalno vlado je taka ponudba poniževalna, ker se s

tem prizna uporniška vlada, ki bi jo demokracije ne smele priznati.

Dokument italijanske vojne proti Španiji

Baskiško trdnjavo Santander v Biskajskem zalivu so Francosci zavzeli. Odpor Baskov ne more biti več velik, ker je bojišče popolnoma ločeno od glavnega bojišča. Valencijska vlada Baskom ni mogla pomagati, ker je dohod z morja zaprt (blokiran), po kopnem pa z aeroplani ni mogoče dobaviti potrebnega vojnega materiala ter bi bil tak transport obenem še jako nevaren zaradi francoskega napada. S tem pa odpor republikanskih čet na madridskem in ostalih bojiščih ni zlomljen.

Dejstva govore — ne besede!

Vatikan priznal Franca.

Zadnjič so poročali listi, da je Vatikan priznal Francovo vlado, kar so v vatikanskih krogih tajili. Sedaj pa zoket poročajo listi, da je državni tajnik kardinal Pacelli sprejel novega Francovega poslanika v nastopni avdijenci.

O tem, da Vatikan ni priznal Francove vlade, ne more biti več govora.

Tajnik Socialistične delavske internacionale

dr. Friderik Adler in njegov potni list.

Z veliko naslodo so poročali listi, med njimi tudi »Slovenec«, o aretaciji dr. Friderika Adlerja, tajnika Socialistične delavske internacionale na holandski meji, ki jo je prekoračil s ponarejenim potnim listom. Med tem je dr. Adler že na svobodi, kar bo njegove nasprotnike silno razočaralo. O tej zadevi piše socialistično časopisje tako-le: Dr. Adler je tajnik organizacije, ki vzdržuje zveze tudi z deželami, v katerih je socialistično gibanje zatrto. Jasno je, da se mora pri potovanjih v take države posluževati drugega potnega lista, da lahko potuje — kakor diplomati in drugi velmože — incognito. Kakor se diplomatom in njim podobnim ne more šteti v zlo, ako so v posesti potnih listin, ki ne glase na njihovo ime, s prav tako pravico poseduje tak potni list in se ga poslužuje tudi s. dr. Adler. Kar se pa tiče dr. Adlerja in njegovoga dela, pa moramo ugotoviti, da je napravil za svobodo avstrijskih slovanskih narodov več kot pa tisti Slovenci, ki so se tako radi kretali na avstrijskem dvoru. Adler je bil, ki je s svojim strelom razvezal usta avstrijskemu parlamentu in zadal habsburškemu režimu udarec, od katerega se ni več opomogel.

Največja zaposlenost pri OUZD doslej

v juliju 1937.

Meseca julija je število zavarovancev pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev naraslo nad 100.000. Dne 21. avgusta jih je bilo 102.852. Takega števila zavarovancev urad še ni imel, ker jih je bilo doslej največ 102.500 leta 1929.

Dama in po svetu

Anketo o delovnem času je pripravljala banovina in bi se morala v kratkem vršiti. Zlasti bi bila važna ta anketa radi ureditve delovnega časa v pekarnah, ki ga upoštevajo le redka podjetja. Na žalost je bila anketa te dni zopet odložena; radi česa ni znano.

Narodna odbrana v Beogradu je dobila komisarja generala Miloša Mihajlovića, češ, da je delala proti družbenim pravilom in proti namenom organizacije.

Nov francoski poslanik v Beogradu. Francoski poslanik v Beogradu, grof Dampierre je premeščen v Otavo (Kanada), za Beograd pa je imenovan dosedanji poslanik v Otavi de Bruquierre.

Najstarejši ljubljanski časopis. Kranjska dežela je dovolila leta 1678. solnograškemu tiskarstvu Janezu Baptitstu Mayerju ustanovitev lastne tiskarne in knjigarne v Ljubljani. Že istega leta je Mayr natisnil »Hvalo Mariji« v latinskem jeziku in v tem letu je bila urejena že tudi knjigarna. Janez Mayr se je imenoval po pogodbi z deželo »Slavne dežele Kranjske tiskar in trgovec«. Leta 708. je začel izhajati v njegovi tiskarni najstarejši ljubljanski časopis pod naslovom »Wöchentliche

Extra-Ordinari«. Zvezek tega najstarejšega ljubljanskega časopisa, ki se hrani v knjižnici Narodnega muzeja v Ljubljani, obsega 33 listov četverke. Obiskovalci novinarske razstave na ljubljanskem velesejmu, ki bo odprta do 12. septembra, se lahko seznanijo še z mnogimi drugimi zanimivostmi iz zgodovine novinstva v Sloveniji.

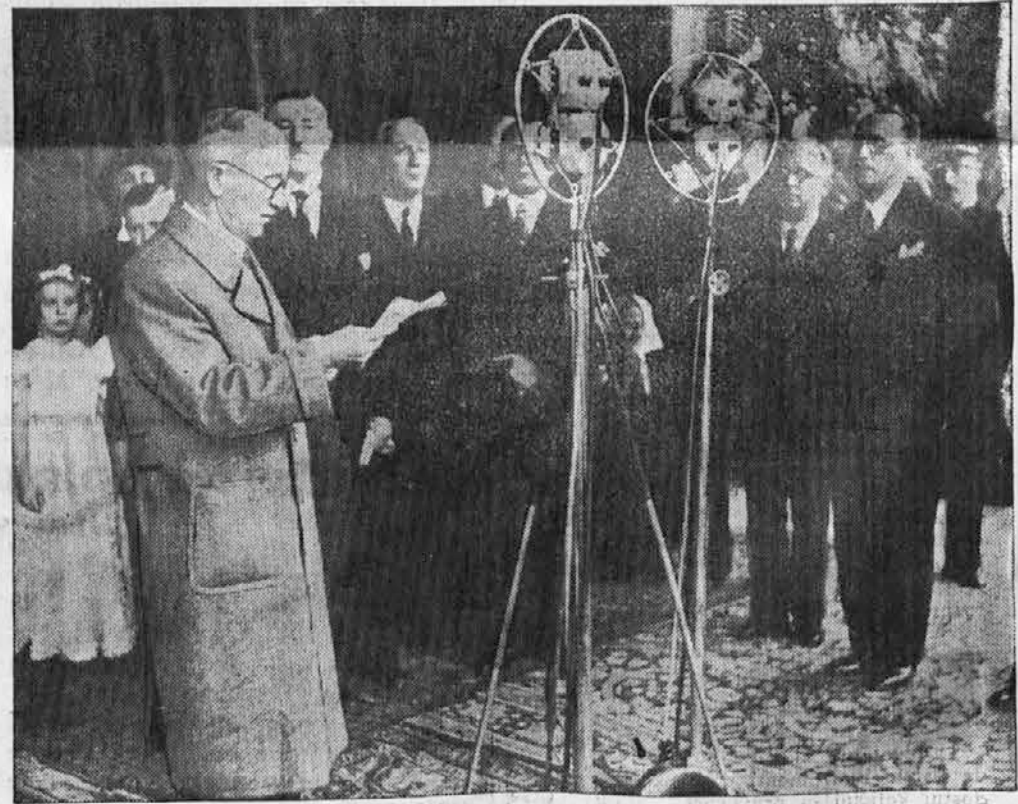
Italija še pošilja čete v Španijo. Vpoklicanih je bilo nekaj letnikov v Italiji na vojaške vaje v Siciliji. Te polke so prepeljali Francu v Španijo.

Radijske stanice v Nemčiji. V Nemčiji imajo »prevratni elementi« že pol leta pet radijskih postaj za obveščevalno službo. Režim je nastavljal kope tehnikov in strokovnjakov, da bi te stanice odkrili, pa ne gre.

Obveznost dela za žene razglasi nemški fašistični kongres v Nürnbergu. To je militarizacija žen, ki imajo edino dolžnost — materinstva po fašističnih nazorih. Doslej je bila ta dolžnost žen samo prostovoljna.

Rusija in Kitajska sta sklenili nenapadalni pakt. Reakcionarno časopisje pa že ve, da Rusija celo Kitajsko oborožuje, ker so njega simpatije na strani japonskega militarističnega fašizma.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Predsednik Čehoslovaške republike dr. Beneš govori delavcem v železarni v Vitkovicah

A. M. de Jong:

51

IZDAJA

Otroška leta Mereyntjeja Geysena

Kot da se ni ničesar zgodilo, ničesar od vsega tega, kar je bilo tako strašno, kot da bi bilo že vse poprej dogovorjeno, in da bi bil Mereyntje poklican v župnišče, ne zato, da bi sprejel kazen za svoj veliki greh, ampak da ga župnik mirno in prijazno vpraša:

»Ali bi hotel postati moj ministrant, Mereyntje?«

Ze naslednji hip je uprl zopet svoje temne oči v župnikovo obličje. Kaj naj to pomeni? Ali naj bo to past? Ali mu namerava župnik dati samo občutiti, kaj je zaigral s svojim groznim hudodelstvom, ki ga je bil zagrešil? ... Toda gledal ga je tako prijazno! Smejal se je, da so se mu videli redko posejani zobje v ustih ... Izgledal je prijazen, kot se je zdelo Mereyntju in nikakor ne hud ... Kolena so se mu tresla, in skoro, da si ni upal odgovoriti, poln bojazni je domneval, da se igra župnik z njim kot mačka z miško.

»No, dečko, mar te ne veseli?«

»O, da, gospod župnik, zelo rad,« je pritrdil Mereyntje, ki mu je šlo na jok. Solzu so mu stopile

v oči, srce mu je stiskala bojazen, kajti sedaj mora priti pričakovani preobrat, izliv uničujoče jeze.

Toda zgodilo se ni ničesar takega. Zadovoljen je nadaljeval župnik:

»Dobro ... velja torej, ti prideš ... Glej, Mereyntje, Jan Kiel bo o svetem Andreju vstopil pri kovaču v uk, pa si moram namesto njega dobiti novega ministranta. Toda moral se boš potruditi, da boš do svetega Andreja znal latinski.«

Mereyntje je bil presenečen. Svojim ušesom ni mogel verjeti. Kaj? Niti najmanjšega očitka? Nobene kazni? Niži da bi kaj namignil o zločinu? ... Ali ... ali mu je nazadnje Vrč kaj natvezil? Mogoče ni niti govoril z župnikom o fatvini nešpelj? ... In potem? Pozneje enkrat, če se bo izvedelo, in izvedelo se bo, ker koncem konca enkrat mora vendarle priti vse na dan!

Mereyntje se ni mogel več premagovati. Nenadoma ga je posilil krčevit jok. Med zategnjenim ihtenjem, ki ga je zdaj pa zdaj prekinil globok vzdihljaj, ga je obil potok solz. Njegovi od zatajevanja razbičani živci so ga zapustili. S svojimi malimi rokami si ja zakril oči, da je izgledal kot plastična slika, pri gledalcu bi vzbujal usmiljenje.

Župnik ga je potegnil k sebi na kolena, nežno je gladil njegovo povešeno glavico, ki se je tresla od krčevitega joka.

»Dečko, kaj pa ti je? Ali je treba radi tega tako

jokati? ... Saj je vse dobro ... Kaj pa je prav za prav?«

Obupno se naprezajoč je spravil Mereyntje s težavo iz sebe:

»Tako se žalostim radi tega, gospod župnik!«

»Žalostiš? ... Zato, ker boš postal ministrant?«

»Ne, gospod župnik, ne radi tega, ampak radi nešpelj ...«

Nenadoma je povzel stari župnik kot da bi se bil nečesa domislil:

»Ah, da, že res ... nešplje ... morava pač še tudi o tem govoriti! ... Ali jih je veliko?«

»Polna košarica,« je odgovoril Mereyntje potr, vendar pa že nekoliko pomirjen vsled prijaznega zvočka župnikovega glasu.

»No, to je pa dobro!« je vzkliknil župnik veselo. »Nešplje jem zelo rad, Mereyntje, kako ljubko od tebe in Arjaana, da sta mi jih otrgala. Ko prideš domov, reči Arjaanu, da naj mi jih pozneje, ko se stemni, prinese v župnišče. Sedaj pa pojdi k cerkovniku in ga vprašaj, ali te ne bi hotel skoro pričeti učiti latinski ... se pravi, če tvoji stariši nimajo nič proti temu.«

In še predno se je Mereyntje prav zavedel, kaj se je z njim zgodilo, je bil že zopet zunaj na cesti, v rokah veliko hruško, v sebi pa občutek, da bi kar splaval po zraku. Nikoli si ne bi bil mogel predstavljati, da se bo ta stvar tako iztekla. Kako dobri in ljubi!

(Dalje prihodnjic.)

